

MACAR GENÇLİK HEYETİNİN İSTANBUL ZİYARETİ (1877)

Melek ÇOLAK*

Sezgin TOPAL MIZRAK**

Öz

1876 yılında Osmanlı-Sırp Savaşı sırasında Macar Özgürlük Savaşı'nı bastıran Rusya'dan nefret eden Macar kamuoyunda Türk yanlısı gösteriler doruk noktasına ulaşmıştır. Ayrıca Rusların faaliyetlerine karşılık Macaristan'da, Parlamentoda ve sokakta Türk dostu ve Rus karşıtı açıklamalar birbirini takip etmiştir. Macarların sevinç gösterileri Türk Başkumandanı Abdülkerim Paşa'nın Sırlara karşı Aleksinaç zaferini kazanması ile (1876) daha da artmıştır. Aynı zamanda Macarlar, Rus desteği ile Osmanlı'ya karşı ayaklanan Sırlara karşı Osmanlı'ya bağlılıklarını göstermek adına Budapeşte'de birçok gösteri düzenlemişlerdir. Türk ordusunun Sırlara karşı başarısı, üniversite gençleri arasında da büyük yankı uyandırmıştır. Bunun bir sonucu olarak Başkumandan Abdülkerim Paşa'ya bir tören kılıcı sunmak istemişlerdir. Böylece Macar gençleri bir dostluk heyeti oluşturarak Abdülkerim Paşa'yı tebrik etmek ve kılıcı takdim etmek adına İstanbul'a gelmişlerdir.

Macar gençlerinin Türklere karşı gerçekleştirdikleri bu sempati gösterilerine Macar basını olan "*Vasárnapi Ujság*" adlı gazete de büyük ilgi göstermiştir. Bunun üzerine Macar gençlerinin Türk yanlısı sempati gösterilerine sayfalarında yer vermiş, her türlü gelişmeyi de coşku ile aktarmıştır. Böylece Macar kamuoyu da basın tarafından bilgilendirilmiş, Türklerden yana sempatinin daha da artmasını sağlamıştır.

Bu çalışmada Osmanlı ordusunun başarısını kutlamak amacıyla Macar üniversite gençlerinden oluşan heyet, heyetin İstanbul'a yolculuğu, orada karşılanması ve Abdülkerim Paşa'ya tören kılıcının sunulması, dönemin Türk-Macar ilişkileri çerçevesinde değerlendirilerek, Macar gençlik heyetinin önemi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Abdülkerim Paşa, Heyet, Macar, Sırp, Tören Kılıcı.*

* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, (tunam10@gmail.com).

** Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Tarih Bölümü, (sezgi_topal@hotmail.com).

HUNGARIAN YOUTH DELEGATION VISIT TO ISTANBUL (1877)

Abstract

During the Ottoman - Serbian battle in 1876, in the Hungarian public hating Russia which suppressed the Hungarian freedom war the Turkish pro shows reached the pinnacle. Also in response to the activities of Russian, in Hungary, in the parliament and street Turkish friendly and anti-Russian statements were followed by another. The elation demonstrations of the Hungarian increased by the victory of Turkish Commander in Chief Abdul Karim Pasha Aleksinac against the Serbs (1876). At the same time in order to show their loyalty to the Ottomans, Hungarians organized many demonstrations against the Serbs who revolted against the Ottoman with the Russian support. The success of the Turkish army against the Serbs aroused great repercussion among university youth. As a result of this they wanted to offer supreme commander Abdul Karim Pasha a ceremonial sword. Thus by creating a Hungarian youth friendship delegation came to İstanbul to congratulate Abdul Karim Pasha and to present the sword.

“Vasárnap the Ujság” newspaper, the Hungarian press, showed great interest to these shows which the Hungarian youth realised to show their sympathy to Turks. Thereupon it placed pro- Turkish shows of the Hungarian young people in its pages and published any development with enthusiasm. Thus, the Hungarian public was informed by the press and led to further bolster sympathy in favor of Turkey.

In this study a delegation composed of Hungarian university students to celebrate the success of the Ottoman army, the journey of the delegation there to present the reception of and Abdul Karim Pasha ceremonial sword will be evaluated in the context of Turkish - Hungarian relations of the period and revealed the importance of the Hungarian youth delegation.

Keywords: *Abdul Karim Pasha, Delegation, Hungarian, Serbian, Ceremonial Sword.*

Giriş

Yüz yıllık Türk hâkimiyeti altında bulunan Balkanlar 1876 Temmuzunda Sırbistan ve Karadağ ayaklanması ile bağımsızlık hareketlerine başladılar. Rus Çarı'nın Balkanları elde etme isteği sonucu ortaya çıkan “Doğu Sorunu” Osmanlı Devleti'nin Balkanlar üzerinde hâkimiyetini sağlamaya çalışması, çağın en heyecanlı politik problemlerinden birini oluşturmuştu.¹ Avusturya-Macaristan Dışişleri Bakanı Gyula Andrassy, tartışmada tarafsız kalmaya gayret etti. Bu tarafsızlık yararına 15 Ocak 1877'de Budapeşte'de Çar'ın elçisi ve Andrassy arasında gizli bir anlaşma doğdu. Bu anlaşma ile Avusturya-Macaristan Monarşisi olası bir Türk-Rus savaşı durumunda tarafsızlığı üstlenecek, Rusya ise Balkanların batı kısmına askerî harekâtlarını genişletmeyecekti.²

1 Géza Cséby, “A magyar ifjusági konstantinápolyi küldöttsége”, *Honismeret*, 1986, s. 1.

2 a.g.m. s. 1.

1876 yılında Macaristan'da Türklerden yana sempati en yüksek noktadaydı. Bunda Osmanlı Devleti'nin II. Ferenc Rákóczi³ ve Lajos Kossuth⁴ gibi Macar özgürlük savaşçılarına kucak açması, Macar Kamuoyu tarafından duyulan şükran ve sempati duygularının ve sonrasında olumlu yönde gelişen Türk-Macar kültürel ve siyasi ilişkilerinin payı şüphesiz ki büyüktü.⁵ Ayrıca Türk-Macar dostluğunun oluşumunda eski akrabalığın ve Türklerin "kardeş" sözüyle ifade edilen kültürel bağlantılı duygunun da katkısı bulunmaktadır. Bu açıdan XIX. yüzyıl sonunda şartlar olgunlaşmış görünmektedir. Çünkü Avrupalılar tarafından sürekli olarak dışlanan, Slav ve Germenler arasında sıkışıp kalan Macarların, kendi kökenlerini araştırma ihtiyacı duymaları; özellikle XIX. yüzyılda Macar dili ve tarihi konusunda yoğun araştırmaların yapılmasına, yüzyılın sonunda buna dayalı olarak Turancılık akımını ve ortak etnik-kültürel özelliklerin keşfedilmesiyle de Türkoloji'nin doğmasına yol açmıştı. İlk kez Macaristan'da ortaya çıkan Turancılık akımı ve Türkoloji'nin getirdiği bulgular, Osmanlı İmparatorluğu'nda Türk milliyetçiliğinin oluşmasında önemli bir etken oldu.⁶ Aynı zamanda XIX. ve XX. yüzyıl başlarında Avrupa'da yeni güç dengeleri oluşmuş olup, Avusturya-Macaristan Monarşisi'nin güç kaybetmesi ve yükselen Panslavizm ve Pangermenizm karşısında Macar milliyetçileri, ulusal bağımsızlık için yeni yaşam alanları ve yeni müttefikler aramak zorunda kaldılar. Kendi tarihlerini araştıran Macarların Atilla Hunları ile aynı kandan olduklarını anlamaları, Türkoloji çalışmalarına hız kazandırdı. Böylece Macaristan'da özellikle işlenen Türkoloji, Macarlar için Panslavizm tehlikesine karşı Türk desteğini sağlama arzusunda oldu.⁷ Macaristan'da bulunan Slavlar, Macar milliyetçiliğinin egemenliği altında olmak yerine Panslavizm'i tercih ederken, Macarlar ise Macarlığın var olabilmesini Pangermenizm ve Panslavizm karşısında Panturancı politikayı tercih ettiler. Böylece Rus Panslavizm'ini en büyük tehdit olarak göstermeye çalıştılar.⁸

Osmanlı-Sırp Savaşı başladıktan sonra Rusların faaliyetleri de canlandı. Böylece Macaristan'da, Parlamentoda ve sokakta Türk yanlısı ve Rus karşıtı açıklamalar birbirini izledi. Macar Özgürlük Savaşının bastırılışı nedeniyle Macar Üniversite gençliği, haklı olarak zafer kazanan Osmanlı İmparatorluğu'na,

3 II. Ferenc Rákóczi'nin Osmanlı Devleti'ne sığınması ile ilgili olarak bkz. *Türk-Macar Kültür Münasebetleri Işığında II. Rákóczi Ferenc ve Macar Mültecileri Sempozyumu (31 Mayıs-3 Haziran 1976)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1976.

4 Lajos Kossuth'un Osmanlı Devleti'ne sığınması ile ilgili olarak bkz. Bayram Nazır, *Osmanlıya Sığınanlar Macar ve Polonyalı Mülteciler*, İstanbul 2006; Musa Gümüş, *1848 İhtilâlleri Sonrasında Osmanlı Devleti'ne Sığınan Leh ve Macar Mültecileri'nin Osmanlı Modernleşmesine Etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007.

5 Melek Çolak, "Macar Kaynaklarına Göre Gyula Andrássy ve Osmanlı-Macar İlişkileri (1875-1878)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVI, S. 1, (Temmuz 2011), s. 54.

6 Melek Çolak, "Atatürk, Macarlar ve Türk Tarih Tezi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:27, Bahar 2010 (Konya), s. 373-374.

7 Melek Çolak, "19. Yüzyıl Sonu - 20. Yüzyıl Başlarında Türk-Macar Yakınlaşması", *Toplumsal Tarih*, S. 89, (Mayıs 2001), s. 5-6.

8 Yücel Namal, *Türk-Macar İlişkileri*, İskenderiye Yayınları, İstanbul 2009, s. 112.

Ruslar tarafından desteklenen Sırlar ile mücadele eden Türklere karşı candan sempati gösterdi. Başkumandan Abdülkerim Paşa 1876 Ekiminin sonunda Sırp ordusunu yendi. Türk zaferi sonrası 22 Ekim’de üniversite öğrencileri düzenledikleri fener alayında Türk Elçisi Sermet Efendi’yi tebrik etmek istediler. Başbakan Kálmán Tisza’nın izin vermesine karşın bazı hesaplara göre ve hassas dış politika nedeniyle gösteri iptal edildi.⁹ Macar gençleri 25-26 Ekim’de fener alayı düzenledi. Kerepesi (Rákóczi) Caddesi’nde ve başka noktalarda birkaç bin kişilik kalabalık, Türk Başkumandanı için tezahürat yaptı. Göstericiler 2 Kasım’da Gül Baba Türbesi’ne çelenk bıraktılar. Bu yürüyüşlerin etkisi Kasım ayının ortasında toplanan Parlamentoda da yoğun bir şekilde hissedildi.¹⁰ Osmanlı Devleti’nin 1876 yılında Sırlara karşı Aleksinaç zaferini kazanmasıyla, bu komşularıyla toprak sorunu olan Macarlarda, çoğu üniversite gençlerinden oluşan bir dostluk heyetini İstanbul’a göndererek Başkumandan Abdülkerim Paşa’ya süslü bir kılıç armağan etme düşüncesi doğdu.¹¹

1. Macar Gençlik Heyeti

Türk-Sırp Savaşı sırasında üniversite gençlik hareketlerini örgütleyen öğrenciler, bu sırada 60 kişilik bir heyet oluşturdular. Bu heyet üç ödevi yerine getirmekle görevlendirilmişti. Bir taraftan Türk yaralıları için para ve sargı bezi toplarken, diğer taraftan muzaffer Serdar-ı Ekrem Abdülkerim Paşa için tören kılıcı hazırlayacaktı. Aynı zamanda en önemli ödevi Macar gençliğinin saygısının bir işareti olarak, heyetin onu taşıması ve İstanbul’da sunması idi.¹²

İstanbul’a hareket edecek heyetin lideri, Hukuk Cemiyeti Kulübü Başkanı ve Parlamento yöneticisi Gyula Lukács idi. Heyetin diğer üyeleri ise; Milletvekili Ambrus Neményi¹³, gazeteci Béla Tóth, Videki Şairler Albümünde şiirleri bulunan Jenő Soós¹⁴, Béla Lederer¹⁵ ve Leopold Kalay, Zoltán Scossa, Kálmán Bagya, Károly Milassin ve Bódog Gebhardt idi. Ayrıca Rákóczi’nin Rodosto’daki (Tekirdağ) mezarı için henüz çelenk hazırlanmamış olduğundan, çelenk ile ilgilenen Miklós Szemere, Gyula Szúcs, Matyus ve József Madárasz heyete daha sonra katılabildiler.¹⁶ (Bkz. Ek 1)

9 István Flesch, *Atatürk és Kora*, Corvina, 2004, Budapeşte, s. 58.

10 Çolak, “Macar Kaynaklarına Göre Gyula Andrassy ve Osmanlı-Macar İlişkileri (1875-1878)”, s. 54.

11 Bayram Nazır, “II. Abdülhamit Dönemi Osmanlı-Macar Dostluk İlişkileri”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 43, Erzurum 2010, s. 310.

12 Çolak, “Macar Kaynaklarına Göre Gyula Andrassy ve Osmanlı-Macar İlişkileri (1875-1878)”, s. 56; Flesch, *a.g.e.*, s. 59.

13 József Sinnyei, “Neményi Ambrus”, *Magyar Irók Élete és Munkái*, IX. Kötet, Budapest 1903, s. 875.

14 József Sinnyei, “Soós Jenő”, *Magyar Irók Élete és Munkái*, XII. Kötet, Budapest 1908.

15 Révai Nagy Lexikona, „Korvina (Bibliotheca Corviniana)”, 12. Kötet, Budapest 1915, s. 571.

16 Cséby, s. 2-3.; Cséby’in vermiş olduğu heyetin isimlerinden başka Macar Gençlik Heyeti’nin çekilmiş olduğu fotoğrafta “Lajos Toroczka” ismi bulunmaktadır. (Bkz. Ek 1)

2. Macar Gençlik Heyetinin İstanbul Yolculuğu

2.a. Heyetin İstanbul Yolculuğu

Heyet ilk olarak 4 Ocak 1877 tarihinde “*Delicasse*”¹⁷ adlı kahve evinde sabahın erken saatlerinde toplanıp saat 7’den önce asma köprüye doğru hareket ettiler. Burada Macar Çingene kemancısı ve onun orkestrası tarafından Macar ve Türk marşları çalınarak karşılandılar.¹⁸

Gençlik heyeti 4 Ocak’ta, önceden büyük ve tantanalı bir hazırlık yapılan İstanbul’a hareket etti.¹⁹ Onları, Martonvásár, Székesfehérvár, Keszthely, Nagykanizsa, Csáktorny’de sevgi ile karşıladılar.²⁰ Trieste’ye ayın 6’sında ulaştılar. Öğleden sonra saat 14.00’te „Ceres” adlı lokomotifine bindiler. Ancak yollarına sakince devam edemediler, çünkü limanda toplanmış olan yüzlerce kalabalık, çılgınlıklar arasında onlara çürümüş portakal ve limon attı.²¹ Vasárnapi Ujság adlı gazete sütunlarında, „Triester Zeitung” gazetesinin Triesteli gençler hakkında yazmış olduğu habere yer vermiştir. Söz konusu habere göre, Trieste gösterilerine Macar gençlerinin sebep olmadığı, olayların çıkmasında şehir dışından gelen Slavların neden olduğu aktarılmıştır. Aynı zamanda „Triester Zeitung” gazetesinin Macar gençleri hakkında büyük sempati ile bahsettiği üzerinde de durmuştur.²²

2.b. Heyetin İstanbul’da Karşılması

12 Ocak’ta İstanbul’a gelen heyet, Galatasaray’da onlar için tahsis edilen konaklama yerine geldi. Burada görkemli ve coşkulu bir şekilde karşılandılar. Seçkin Türk devlet adamları ve Macar Elçisi Kont Ferenc Zichy de onları karşılayanlar arasındaydı.²³ (Bkz. Ek 2)

Macar gençlik heyeti, İstanbul’da bulunduğu süre zarfında onurlarına düzenlenen ziyafetlere ve davetlere katıldı. Heyet ilk olarak kendi konağında ağırlayan Mithat Paşa ile buluştu. Mithat Paşa kabul salonunda, Damat Mahmut Paşa, Dışişleri Bakanı Saffet Paşa, Berlin Elçisi ve Konferans vekili Ethem Paşa’nın da bulunduğu seçkin kişilerle Macar heyetini beklemekteydi. Heyetin Mithat Paşa ile yaptıkları konuşmaları Saffet Paşa tarafından tercüme edildi.²⁴

17 Bir zamanlar Macar özgürlük savaşçısı topçu teğmeni İgnac Szabadi-Frank kahve evini, bugünkü Müze Sokağı ve Ferenczy István Sokağı köşesinde 1874 yılında açmıştı. Burası Türk dostu Peşte vatandaşlarının özellikle üniversite gençlerinin sıkça gittiği bir mekândı. (Bkz. Cséby, s. 3.)

18 Cséby, s. 3.

19 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 14, 24. Évfolyam, 2. szám, s. 25-26.

20 Cséby, s. 3.

21 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 14, 2. szám, s. 25-26.

22 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 14, 2. szám, s. 26.

23 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 21, 24. Évfolyam, 3. szám, s. 45.

24 *Nemere*, 1877 január 20, 7. Évfolyam, 6. szám, s. 21; *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 21, 3. szám, s. 45.

Heyetin onuruna topçu birliği geçit töreni düzenledi. Selamların ardından Macar gençleri için konuşmalar yapıldı, konuşmalara karşılık heyetin sözcüsü, Macarlar adına teşekkürlerini bildirdi. Ardından ziyafet tertiplendi. Ziyafet salonuna çıkılan merdivende Türk yüksek devlet yetkilileri ve generalleri heyetin etrafında adeta duvar ördü. Salon, Macar ve Türk bayrakları ile donatılmıştı. Ziyafet esnasında Gyula Szűcs, Sultan II. Abdülhamid'e teşekkürünü bildirdi. Abdülkerim Paşa da Macar Kralı adına yaptığı konuşma ile Gyula Szűcs'ün II. Abdülhamid için yapmış olduğu teşekkürüne karşılık verdi. Öğle yemeğine General György Klapka²⁵, Kont Ödön Széchenyi, Türk hizmetinde bulunan Albay Csulak ve Dániel Szilágyi davet edildi. Akşam yüksek rütbeli Türk subaylarının da katıldığı tiyatro gösterisine gidildi.²⁶

Heyet, Avusturya-Macaristan Büyükelçiliği'nde gece eğlencesine katıldı. Ancak Viyana Dışişleri Bakanı, Peşte Üniversite gençlerinin her hareketinden kaçınıyordu. Çünkü bu zamanda Monarşi ve Rusya arasında gizli görüşmeler yapılıyordu.²⁷

İstanbul'daki gezilerine devam eden Macar gençlik heyeti, Ödön Széchenyi eşliğinde Sultan'ın Dolmabahçe Sarayı'na geldiler. Yabancıların Dolmabahçe Sarayı'na girişleri yasak olmasına karşın, heyet sarayda muhteşem bir şekilde ağırlandı. Bu davranış onlar için ayrıca sevindirici bir durumdu.²⁸ Heyetin bir başka ziyaret noktası Şeyhülislam Hayrullah Efendi idi. Şeyhülislam konuşmasında, insanlar arasındaki kardeşlik kadar ulusların da kardeş olabileceğini ifade ederek iki ulus arasındaki kardeşliğe vurgu yapmıştı. Ziyaret sonrası "*Çok yaşa Macarlar*" nidaları arasında geceyi noktadılar.²⁹

Gedikpaşa Tiyatrosu'nda semazen gösterisini de izleyen heyete bu kez softalar, âlimler, derviş heyetleri ve Mahrec-i Aklâm Mektebi üyeleri olmak üzere Türkler tarafından kendilerine konakladıkları Galatasaray'da ziyarette bulunuldu. Bundan sonra heyet, Askeri Akademi'yi gezdi. Burada onları öğrenciler karşıladı ve ziyaretleri esnasında Askeri Akademi'yi incelediler. Heyet akademiyi oldukça ilginç buldu. Aynı günün akşamında ise kendileri için balo düzenlendi.³⁰

25 Klapka György: 1820-1892 yılları arasında yaşamış bir generaldir. Macaristan'da 12 inci hudut muntikası birliklerinde yüksek rütbeli bir subay olarak görev yapmış ve Mart 1848 yılında millî hareketlere iltihak etmişti. Önce Erdel'de, sonra Komárom'da savaşmış 4 kanunu sani 1849'da Kuzey Macaristan'daki orduya kumanda ederek Avusturya kumandanı Schlick kuvvetlerine karşı üç defa başarılı olmuştur. Klapka senenin ilkbaharında meydana gelen savaşlarda zafer ve şan kazandı. Világos savaşından sonra da kahramanca bir müdafaa yaptı. Kalesini, serbestçe çekilip gitmek şartıyla teslim etmek zorunda kalınca önce Türkiye'ye iltica etti sonra Cenevre'ye gitti. 1866 yılında Bismarck'ın sayesinde Klapka lejyonunu kurdu. 1867 yılında da affedilerek Macaristan'a döndü ve Macar Parlamentosuna seçildi. (Bkz. Tayyib Gökbilgin, *XIX. Asır Sonlarında Türk-Macar Münasebetleri ve Yakınlığı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1962, s. 177-178.)

26 *Nemere*, 1877 január 20, 6. szám, s. 21.

27 Cséby, s. 5.

28 *Nemere*, 1877 január 20, 6. szám, s. 21.

29 *Nemere*, 1877 január 24, 7. Évfolyam, 7. szám, s. 25.

30 *Nemere* 1877 január 27, 7. Évfolyam, 8. szám, s. 29.

22 Ocak'ta Galatasaray'da Sava Paşa, Sultan II. Abdülhamid adına heyet üyelerine Mecidiye Nişanını takdim etti.³¹ Bundan sonra heyet Dolmabahçe Sarayı'nda Sultan'a teşekkür etmek amacı ile Dolmabahçe Sarayı'na gitti. Doğu geleneklerine göre dekore edilmiş büyük salonda Macar gençleri yaklaşık iki saat kadar beklediler. Ancak Sultan, dış ağrısını öne sürerek heyeti kabul etmedi. Yerine Damat Mahmut Paşa'yı gönderdi. Saray personeli Türk inceliği ile Macar gençlerine çubuklar, kahve, gül balı, sümbül mavisli şerbet, lokum ikram etti.³²

2.c. Kılıcın Takdimi

13 Ocak'ta Abdülkerim Paşa huzurunda kılıcın takdimi gerçekleşti. Abdülkerim Paşa, onları duygulanarak kabul etti. Heyet başkanlarını sevgiyle kucakladı. Onlarla uzunca bir zamanı geçirdi.³³ Kılıcın verilmesi sırasında Gyula Szűcs konuşma yaptı. Sonra Károly Milassin, Miklós Izsó'nun dul eşi tarafından hazırlanmış beyaz ve mavi süslü yastık üzerinde kılıcı takdim etti. Bundan sonra Sava Paşa Fransızca olarak Macarların konuşmasını tercüme etti. Çılgınlık, davul sesleri töreni çoğu kez böldü. Başkumandan, Macar heyeti ile vedalaştıktan sonra hizmetçiler çay ve kahve servisi yaptı. Bu kabulde gençler 1874'ten itibaren Sultan'ın daveti üzerine İstanbul'da bulunan Ödön Széchényi ile de buluştular.³⁴ Ertesi gün onları Mithat Paşa da kabul etti. Ayrıca Damat Mahmut Paşa, Dışişleri Bakanı Saffet Paşa, Berlin Elçisi ve Konferans vekili Ethem Paşa da vardı.³⁵

Heyetin üyelerinden biri olan, gazeteci Béla Tóth³⁶, Vasárnapi Ujság'ta „A diszkard átadása Abdul Kerimnek” (Abdülkerim'e Süslü Kılıcın Takdimi) başlıklı altında, bu anlamlı gün için şunları yazmıştır³⁷: (Bkz. Ek 3)

“İstanbul'da kalışımızın ikinci günü olan 13 Ocak soğuk, kasvetli bir kış günüydü... Marmara Denizi'nin üzeri kül rengi sis ile kaplıydı. İstanbul, eski evleri, sayısız minaresi ile ve Aya Sofya ve Süleymaniye'nin kubbeleriyle belirsiz silüetli resim gibi görülüyor. Hava yağmurlu ve Galatasaray avlusuna derelerden akan su birikmiş. Macar süslü kılıcı takdim etmek amacı ile bizim için ayırılmış ve güzelce süslenmiş atlı arabaya bindik... Serasker Sarayı'na vardık. Muhafız birliği silahıyla bizi selamladı ve saray avlusunda, merdivende

31 Szűcs ve Lukács 3. sınıf, Sóos 4. sınıf, diğerleri 5. sınıf Mecidiye Nişanı aldılar. Bkz. *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 28, 24. Évfolyam, 3. szám, s. 61.

32 Cséby, s. 5.

33 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 21, 3. szám, s.45.

34 Cséby, s. 3-4.

35 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 21, 3. szám, s. 45.

36 Macar gazeteci Béla Tóth, Macar gençlik heyetinin Budapeşte'den İstanbul'a kadar yaptıkları yolculuğu ve İstanbul'da geçirdikleri günleri „Konstantinápolyi Emlékek” adlı bir kitapta ayrıntılı bir şekilde kaleme almıştır. (Bkz. Béla Tóth, *Konstantinápolyi Emlékek*, Athenaeum R. Társulat, Kiadása, Budapest 1877.)

37 Béla Tóth, „A diszkard átadása Abdul Kerimnek”, *Vasárnapi Ujság*, 1877 februar 18, 7. szám, s. 99-102.

toplanan muazzam kalabalık gürleyen çığlıklarla “Yaşasın Macarlar” diye bizleri selamladı. Subaylar her iki tarafta çizgi oluşturdular. Lobide devasa askeri orkestra Türk milli şarkılarını çaldı.

Serdar-ı Ekrem büyük süslü salonda bizleri kabul etti. Onun kocaman pencereleri denize açılıyor ve üzerimizde Serasker kulesinin beyaz mermeri kar beyaz görünüyor. Duvarları kırmızı altın çiçeklerle, arabesk ile süslenmiş kalın kumaş kaplıyor. Kapının yanında ise iki muazzam parlak kırmızı kadife eski silahların ışıldadığı bir dolap var.

Serdar-ı Ekrem Abdülkerim Paşa, salonun sağ tarafında masaya yaslanarak durdu. Kahverengi yüzü aksakallı yaşlı adamı hatırlatan bıyığı ve kaşları sık ve gürdü. Yıldırım saçan gözü sevgi ile memnuniyet ile bize baktı. Yüzü ciddi idi. Ne şimdi ne de başka bir zaman gülümsediğini görmedim. Serdar-ı Ekrem’in önünde on üç kişi geniş yarım daire olabildik. Abdülkerim’in yanında üç yüz kadar yüksek rütbeli asker ve devlet görevlileri duruyordu. Herkesin salonda hazır bulunduğu sırada Budapeşte tarafından gönderilen tören kılıcı Miklós Izsón’un dul eşinin sanatsal yastığını tutan Milassin Károly, Gyula Szűcs’ün eşliğinde heyecanlı Macar konuşması sonrasında Kılıcı Abdülkerim’e Aleksinaç zaferi adına takdim etti.

Sessizliğin hükmettiği salonda; sadece yan tarafta duran altın Türk saati on defa birbiri ardınca duygusuzca çınladı. Ve Abdülkerim kaslı kahverengi elleri ile Macar kılıcına uzandı zaman dakikalarca süren “çok yaşa” nidaları salonu doldurdu, orkestralar coşku fırtınası yarattı.

Ses kasırgasının yatışmasının ardından, Rumeli Beylerbeyi Sava Paşa ileri adım atarak, güzelce yazılmış Fransızca kâğıdı çıkartarak etkili bir şekilde yüksek sesle okudu. Ardından sarayda binlerce çığlık gürledi: “Yaşasın Macarlar!”. Bu sırada Abdülkerim Paşa, Başyaveri İskender Bey (Macar Albay Flitsch) yardımı ile süslü kılıcı sardı. Hem biz hem salonda bulunanlar uzun sırada ilerleyerek üç kez Aleksinaç zaferini, talihini, parlak başarısını dileyerek yeni silahı selamladık. Bu durum duygulandırıcı bir atmosfer oluşturdu.”

Macar gençlik heyeti tarafından Abdülkerim Paşa’ya hediye edilen kılıcın özellikleri Vasárnapi Ujság’ta “Abdul-Kerim Diszkardja” ve Géza Cséby’in “A magyar ifjusági konstantinápolyi küldöttsége” adlı makalesinde şu şekilde verilmiştir:

“Süslü kılıç kadife ile kaplanmış gümüş kına sahiptir. Altınla kaplanmış ağız karkasının ön yüzü silahlarla çevrilmiş, Macar tacı ile süslenmiş aslanlı arma, arka yüzünde dal süsleme bulunuyor. İki sıra dizilmiş inci süslemeli halka, aynı şekilde sıra halinde inci süslemeli altın kaplı şerit kına bağlı. Kının ön yüzünde asılı şeritler arasındaki alanda II. Ferenc Rákoczi’nin altından hazırlanmış sağa bakan büstü, altta asılı şerit ve ekstrafor arasında I. Ferenc Rákoczi’nin benzer bir şekilde kabartması görülebiliyor. Kılıç ekstrafor altın ile kaplanmış dal süsleme ve ejderha görüntülerine

sahip. Ön yüzünün başlangıcında Gábor Bethlen'in aynı şekilde sağa bakan, altın kabartmalı büstü bulunuyor. Arka tarafında Türk ve Macar'ın el sıkışmış şekli, bunların üzerinde yüz yüze dönmüş üstte çelenk tutan iki melek başı görülüyor.

Kılıcın ön yüzünde çapraz çubuk altında *deus, exercituum bellator fortissime, esto mecum* (Orduların en güçlü Savaşçı Tanrısı, benimle olsun) yazıtı ve ikili haç vardır. Ve şu yazıt bulunmaktadır: Macar gençliğinin Abdülkerim'e, Djunisi zaferi için 1876. Kılıcın arka yüzünde çapraz çubuk altında "*Maria mater dei, patrona hungariae, sub tuum praesidium confugio* (Macaristan'ın savunucusu, Tanrı'nın annesi, Meryem'in koruması altındadır)" yazıtı bulunuyor. Altında ise zambak tutan Meryem'in resmi görülüyor.

Altın kaplı gümüş kılıcın ön yüzünün ortasında oval çerçeve içerisinde kılıç sanatçısının adı okunabiliyor, arka yüzünde dal süsleme görülüyor. Üzerinde süslü bir çivi ile sabitlenmiş fildişi kabza vardır. Kabzayı kuyumcunun şekillendirdiği Macar ve Türk armasının yer aldığı altın işlemeli kın kilitliyor. Sağdan sola şerit halinde işlenmiş Hanedan arması Tuna'yı temsil ediyor. Kalkanın ortasını, Tuna üstünde el sıkışmış Macar ve Türk kolu tamamlıyor. Armayı da süslenmiş çerçeveli ve inci sıra süs kaplıyor."³⁸

2.d. Heyet'in Geri Dönüşü

Heyetin İstanbul ziyareti sonrası Macaristan'a dönüşünde de heyeti karşılamak için şehri kaplayan heyecanlı bir kalabalık vardı. Aynı heyecanı yaşayan Macar basını da heyetin dönüşü sırasında Budapeşte'deki atmosfere sayfalarında yer verdi. Böylece „A magyar ifjuság konstantinápolyi küldöttségé” (Macar Gençlerinin İstanbul Heyeti) başlıklı yazısında ayın 23'ünde Başkente dönecek heyeti törenle karşılamaya hazırlandıklarını ve üniversite camiasının heyet şerefine ziyafet düzenlediklerini bildirdi. İstanbul'dan ayrılacakları esnada Abdülkerim Paşa heyetle vedalaşarak, hepsine anı olarak portresini verdi.³⁹ (Bkz. Ek 4)

Heyetin yolculuğu „İsmail” adlı askerî vapur ile Varna'ya doğru oldu. Oradan Rusçuk'a kadar geleceklerdi. Buradan demir yolu ile hareket edilecekti. Bükreşte, heyetin ayın 23'ünde geçeceği haberi hızlıca yayıldı. Onlarla alay etmek için kalabalık toplanmaya başladı. Fakat Bükreşli Macarlar, Avusturya-Macaristan Konsolosluğu'ndan gösteriyi engellemesini istediler. Konsolosluk gösteriyi engelleyeceğine dair söz verdi. Macar Hükümeti de gösterinin engellenmesi konusunda talimatı verdi. Macar gençlik heyeti ile alay etmek amacı ile toplananlar ve gösteri düzenleyecek olanlar, Slav öğrencileri ve orada dolaşan Ruslar'dan başkası değildi.⁴⁰

38 Cséby, s. 1-2; *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 14, 2. szám, s. 25-26.

39 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 28, 4. szám, s. 61.

40 *Vasárnapi Ujság*, 1877 január 28, 4. szám, s. 61.

Heyet, Budapeşte'ye dönüş yolculuğu sırasında beklemediği bir durumla karşılaştı. Karadenizde fırtınaya yakalandı. Gemilerinde de yangın çıkması üzerine İstanbul'a geri dönmek zorunda kaldı. İstanbul'da Türkler tarafından tekrar coşkuyla karşılandı. Bu esnada Macaristan'da ayın 26 ve 27'sinde Szeged, Kecskemét, Körös demir yolu istasyonlarında çok sayıda kalabalık, heyeti beklemekteydi. Halkın bekleyişi boşa çıktı. Diğer bir taraftan hükümet, Macar gençlerinin karşılanmasını siyasî sebeplerden dolayı yasakladı. Fakat hükümetin getirdiği yasaklar yaygara kopmasına neden oldu. Basın sütunlarında polisi topa tutan manşetlere yer verdi. Aynı zamanda Macaristan'da geri dönen heyet için bir komite kuruldu. Komite „Arany Sas” gazinosunda toplantı gerçekleştirdi.

Heyet, 8 Şubat akşamı “Lloyd” adlı vapur ile Trieste'ye geldi. 9 Şubatta Székesfehervár'a, oradan da Budapeşte'ye geldiler. Peşte Konsolosluğu 14 Şubat 1877 tarihli raporunda Macar gençlerinin Budapeşte'de karşılanması hakkında Hariciye Nazırlığı'na bilgi vermişti. Buna göre, Macar gençlik heyetinin Budapeşte'ye gelişleri sırasında 300 kişiden oluşan komite, heyeti karşılamak amacıyla heyetin geçecek olduğu güzergâhlarda toplanarak onları beklemeye başladı. Elleri Macar ve Osmanlıyı sembol eden renklerde kurdeleler taşımaktaydılar. Macar gençlik heyeti, Pazar günü öğleden sonra saat üçte Budapeşte'ye geldi. Macarlar, Macar gençlik heyetini “Yaşasın Osmanlılar” nidalarıyla karşıladılar. Heyet üyelerinden üçü Macar kıyafeti yerine Osmanlı kıyafetini giymiş ve başlarında fes bulunmaktaydı. Aynı zamanda konsolos raporunda Elek Gozsdu'nun⁴¹ “iki ülke arasında üç asırdan beri harp olmasına rağmen Macarlar Osmanlıların kıymetini 1849 ve 1877 yıllarında anlamış” olduğu hakkındaki konuşmasından da söz etmektedir.⁴² (Bkz. Ek 5)

Macaristan'a dönen Macar gençlik heyeti, Peşte halkı tarafından büyük bir sevinçle karşılandı. Géza Cséby'ye göre “Gençler, kendileri için düzenlenen kutlamalar sırasında İstanbul'da geçirmiş oldukları zamanı ve unutamayacakları güzel anılarını anlattılar.”⁴³ Peşte Konsolosluğu'na da giderek İstanbul'da Türk hükümeti tarafından oldukça sıcak karşılandıklarını ve Türk misafirperverliği dolayısıyla Türklere teşekkür ettiklerini ifade ederek memnuniyetlerini belirttiler.⁴⁴ (Bkz. Ek 6)

41 Elek Gozsdu (Ercsi, 28 Kasım 1849– Temesvár, 26 Mayıs 1919) Yazar, avukat, başsavcı. Makedonya soyundan. Budapeşte'de hukuk fakültesini bitirmiştir. Yine Budapeşte'de hukuk doktorasına ve avukatlık diplomasına sahip oldu. 1880'de gazeteci oldu. 1883'te yargıçlık kariyerine adım attı. 1905'ten itibaren Temesvár'da Başsavcılık olarak görevlendirildi. 1880'de “Altın Saçlı Kadın” romanıyla yazar olarak ortaya çıktı. (*Révai Nagy Lexikona*, “Gozsdu Elek”, VIII. Kötet, Budapest 1913, s. 658.)

42 BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) HR. TO. (Hariciye Nezareti Tercüme Odası), Dos. 331, no. 18.

43 Cséby, s. 5.

44 BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi) İ.HR. (İrade-i Hariciye) Dos. 273, no. 16525.

3. Macar Gençlik Heyetinin İstanbul Yolculuğu'nun Önemi

Türk-Sırp Savaşı (1876) sırasında Macarların gösterdikleri dostluk ve sevinç tezahürleri, bağlılıkları, Osmanlı Hükümetini ve II. Abdülhamid'i oldukça duygulandırmıştı. Böylece Macar gençlik heyetinin, Türkiye'den yana görünümünün ve kılıç götüren heyetin yolculuğunun beklenmeyen sonucu oldu. Sultan II. Abdülhamid, 35 Korvinayı⁴⁵ hediye olarak Budapeşte Üniversitesi'ne geri verdi.⁴⁶ Böylece Kral Mátyás'ın Ünlü Buda Kütüphanesi'nden Türk fethi zamanında İstanbul'a götürülen "ulusal hazineler" in geri geleceği haberi rüzgâr hızıyla yayıldı.⁴⁷ Böylece bu gelişmenin ardından, 1876 yılında Türk-Sırp Savaşı'nda olduğu gibi 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında da Türklere yana sempati büyüdü.⁴⁸

Aynı zamanda Macar üniversite gençliğinin İstanbul ziyaretine karşılık olarak Budapeşte'ye Şeyh Süleyman Efendi başkanlığında, çoğu Mekteb-i Sultanî öğrencisi on beş kişilik bir Türk heyeti oluşturularak Macaristan'a gönderildi.⁴⁹ (Bkz. Ek 7)

Sonuç

1876 yılındaki Osmanlı-Sırp Savaşı, Macar gençleri tarafından dikkatle izlenmiştir. Macar Özgürlük Savaşı'nı bastran Rusların desteklediği Sırlara karşı, Macar özgürlük kahramanlarına kucak açan Osmanlı Devleti'nden yana sempati duyulmuştur. Bu nedenle Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanan savaş, Macar gençleri arasında sevinç sebebi olmuştur. Gençlerle birlikte Macar Parlamentosu'nda büyük heyecan yaşanırken, basın bu olayı ilgi ile takip etmiş, okuyucusunu bilgilendirmiştir. Üniversite gençliğinin Serdar'ı Ekrem Abdülkerim Paşa'yı tebrik etmek amacıyla bir tören kılıcı hazırlayıp İstanbul'a yolculuğa çıkması ise, her iki ülke arasındaki geçmişe dayalı dostluğa daha da pekiştirmiştir.

Macar gençlerinin sadece savaşta Türk yanlısı gösteriler sergilemeleri değil, aynı zamanda kazanılan zaferi tebrik etmeleri de II. Abdülhamid'in takdirini kazanmış ve onların Türk yanlısı davranışlarına karşılık olarak Macarlar için millî hazine değeri taşıyan Korvinaları Macarlara hediye etmiştir. Böylece siyasî gelişmelerdeki dostluk, kültürel bağlarla pekiştirilmiş, Macaristan'da Türk yanlısı kamuoyu güç kazanmıştır.

45 Macar Kralı, Kral Mátyás'ın (1458-1490) Buda'da bulunan Kütüphanesi "*Bibliotheca Corviniana*" olarak adlandırıldığı için burada bulunan el yazması eserlere "*korvina*" denmiştir. (Bkz. Yılmaz Gülen, "Csok Jasa!", *Tarih ve Toplum*, C. 36, Sayı: 215, (Kasım 2001), s. 263; Árpád Mikó, „Mátyás Király Könyvtára az Uralkodó Reprezentációjában", *Holló Jegyében*, szerkesztő: István Monok, Corvina Kiadó, Országos Széchényi Könyvtár, 2004, s. 26.)

46 Gökbilgin, *a.g.e.*, s. 173; Cséby, s. 5.

47 Flesch, s.59.

48 Çolak, s.57.

49 Cemil Öztürk, "113 Yıl Önceki Bir Türk Heyetinin Macaristan Gezisi", *Tarih ve Toplum*, Kasım 1990, C. 14, Sayı: 83, s. 52.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

II. Süreli Yayın

Nemere

Vasárnapi Ujság

III. Kitaplar

FLESCH István, *Atatürk és Kora*, Corvina, 2004, Budapeşte.

GÖKBİLGİN, Tayyib, "XIX. Asır Sonlarında Türk-Macar Münasebetleri ve Yakınlığı", *Németh Armağanı*, Ankara 1962.

GÜMÜŞ, Musa, *1848 İhtilâlleri Sonrasında Osmanlı Devleti'ne Sığınan Leh ve Macar Mültecileri'nin Osmanlı Modernleşmesine Etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007.

NAMAL, Yücel, *Türk-Macar İlişkileri*, İskenderiye Yayınları, İstanbul 2009.

NAZIR, Bayram *Osmanlıya Sığınanlar Macar ve Polonyalı Mülteciler*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2006.

TÓTH, Béla, *Konstantinápolyi Emlékek*, Athenaeum R. Társulat, Kiadása, Budapest 1877.

Türk-Macar Kültür Münasebetleri Işığında II. Rákóczi Ferenc ve Macar Mültecileri Sempozyumu (31 Mayıs-3 Haziran 1976), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1976.

VI. Makaleler

CSÉBY, Géza, "A magyar ifjusági konstantinápolyi küldöttsége", *Honismeret*, 1986, s.s.1-5.

ÇOLAK, Melek, "Macar Kaynaklarına Göre Gyula Andrassy ve Osmanlı-Macar İlişkileri (1875-1878)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt/Volume XXVI, Sayı/Number 1, Temmuz/July 2011, s.s. 51-65.

_____, "Atatürk, Macarlar ve Türk Tarih Tezi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:27, Bahar 2010 (Konya), s.s. 371-402.

- _____, "19. Yüzyıl Sonu - 20. Yüzyıl Başlarında Türk-Macar Yakınlaşması", *Toplumsal Tarih*, S. 89, (Mayıs 2001), s.s. 4-10.
- GÜLEN, Yılmaz, "Csok Jasa!", *Tarih ve Toplum*, C. 36, S: 215, (Kasım 2001), s.s. 260-263.
- MIKÓ, Árpád, „Mátyás Király Könyvtára az Uralkodó Reprezentációjában”, *Holló Jegyében*, szerkesztő: István Monok, Corvina Kiadó, Országos Széchényi Könyvtár, 2004, s.s. 19-40.
- Magyar Életrajzi Lexikon*, "Andrássy Gyula", Első Kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967, s.s. 33-34.
- NAZIR, Bayram, "II. Abdülhamit Dönemi Osmanlı-Macar Dostluk İlişkileri", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 43, Erzurum 2010, s.s. 309-317.
- ÖZTÜRK, Cemil, "113 Yıl Önceki Bir Türk Heyetinin Macaristan Gezisi", *Tarih ve Toplum*, Kasım 1990, C. 14, Sayı: 83, s.s. 52-54.
- Révai Nagy Lexikona*, „Korvina (Bibliotheca Corviniana)", 12. Kötet, Budapest 1915, s.s. 62-64.
- Révai Nagy Lexikona*, "Gozsdu Elek", VIII. Kötet, Budapest 1913, s.s. 658.
- SİNNEYİ, József, "Neményi Ambrus", *Magyar Írók Élete és Munkái*, IX. Kötet, Budapest 1903, s.s. 875-877.
- SİNNEYİ, József, "Soós Jenő", *Magyar Írók Élete és Munkái*, XII. Kötet, Budapest 1908.

EKLER

Ek 1:

“Macar Gençlik Heyeti”

Ön sıradakiler (soldan sağa):

Miklós Szemere, Lipót Kállay, Jenő Soós, Gyula Szűcs, Gyula Lukács, Béla Tóth, Béla Lederer.

Arka sıradakiler (soldan sağa):

Lajos Toroczkay, Zoltán Scossa, Bódog Sehardt, Károly Milassin, Ambrus Neményi, Kálmán Bágya.

Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár
(Macar Milli Müzesi Tarihi Fotoğraf Arşivi)

Ek 2:

2. SZÁM. 1877. XXIV. ÉVFOLYAM.

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

rak szervezetének mechanikai működését tárgyalja szellemiül. Előadását a két következő pöntekén folytatni fogja.

Mi újság?

Az udvar e hó 23-ikáig marad Budapesten, s aztán Bécsbe költözik. Kétséges, hogy az udvari lakókat megtartják-e, minután a porosz uralkodó családban történt halálkozás következtében udvari gyász van. E hó 18-án hunyt el ugyanis a porosz uralkodó öccsének, Károly hercegnek neje, Mária Luíza Alexandria hercegnő 69 éves korában.

Dok iramlétkének ország bizottsága e hó 12-én határozott pályaművek fölött. A tervek megbízására és a költségvetés ügyében kiküldött albizottság tudvaleg három tervet tántetett ki, de ezek közül egyik csak mint szép, izlésteljes művet jutalmazotti meg, hanem kivételre nem ajánlotta. Ajánlotta azonban az „1867” és az „Ex tunclo” jelgű terveket. Az országos bizottságban mindekt tervek egyformán voltak pártolói, s a szavazással kilenczet az egyik, kilenczet a másik ter kivétel mellett nyilatkoztak, s Gyerey Kálmán elnök döntötte el a kérdést az albizottság véleménye szerint, vagyis az „1867” jelgűt fogják felépíteni. Készítje Gerster Kálmán fővárosi építész. Az „Ex tunclo” jelgűje Kausser József építész műve. Gerster terve a kivételre oly föltétellel fogadtatott el, hogy a bizottság szabadon kesset tart magának arra nézve, hogy a 100,000 forint költség fel nem használható, s továbbá, hogyha az emlek a műfaktú ártal óhajott módosítotok folytán a kivételre alkalmasnak nem látszanék, azt visszatarthatja s más tervet választ. Ily értelemben kiküldött meg az illetékök építész a részletek tervek és költségvetés elkészítődé, mely föltételek a képviselőházhoz benyújtandó jelentésben is foglalkoz említetteti, és ennek alapján a 100,000 forintos költség megszavazását fogja a bizottság kérni.

A harcoltattak ügyvei és árvai ellátására szolgáló alapok eddig összesen begyűlt 12,850 forint 83 kr.

A cseplői küldöttség e hó 20-án este fog elindulni Budapestről Kassához. Az egyetemi ifjusági bizottságot alakított, mely a Cseplőtől ruggel érkezett ünnepélyesen fogadja, s este kilétsége öket a budai indóházhoz. Döbben lakomák is rendeznek tisztelőkre a Hungaria szállodában. A részvételre falmagazok hívják fel az ifjuságot és a közönséget.

A magyar ifjuság küldöttsége Konstantinápolyban folytonos ünnepelések központja. Pompázal és a legnagyobb kitüntetésekkel fogadják, s a hol csak megjelennek, zajosan üdvözlik. E hó 12-én érkeztek meg, s 23-án fognak eljönni, a törv szerint most nem az Adriai-tengeren, hanem a Fekete-tengeren, Várán felé. A legelőkelőbb török államférfiak vározzák, s a gróf Zichy Ferencz nagykirótnak is előszóval fogadja öket. A dísz-kard átnyújtása e hó 10-án történt meg Abdül-Kerim fővezérnél, s az agy katona meghívta fogadta öket, és a küldöttség vezetőit meg is ölelte, aztán hosszabbban időzött velük, miközött theát és eszinkot iordtak föl. Így fogadta öket Mihályt pass, a további Malnandó Domján pass, a szultán sógóra, Szavett pass külügyminiszter s Edhem pass, a volt berlini követ, s a konferenzia megállapítottja. A kiróndulások, ünnepélyek, lakomák egyenként végtelenség, s a küldöttséget mindig dísz-ereség kíséri, s senkiet pedig magyar darabokat játszik. A lakosság is megtanulta a magyar „díjenti” és szívesen végzi a „jassasin” mellé. Klapka tábornok, gr. Szechenyi Ödön, s gr. Zichy József volt kereskedelmi miniszter (ki atyja látogatásán végett időzik a török fővárosban, s kit közölkés a szultán kitüntetőleg fogadott egy kihallgatásán) gyakran időznek együtt a küldöttséggel. A tárgyalásban vagy franczia, vagy német szó a köznévi, vagy pedig bolgár, s a magyar szóra ott van Szilggyi hadnádka, ki régi lakója Konstantinápolynak. Az ünnepély egyes részleteiről hosszú kéremények jelennek meg a török lapokban, s az angol lapok is táviratokat közölnek. A küldöttségre szám-mo üdvözölő sürgöny érkezik a török birodalom több részéből, s harankból is, így nevezetesen a szatmár megyei, beregmegegyi értelemzőktől, s azazonyvári török ifjuságtól.

Halálozások.

Beregmegegyi Albert, Abonyi megye derék és hasznos szellemi főispánja elhunyt, s temetése e hó 20-kára volt kitűzve a beregme (Kassa mellett) eszládi kastélyból. Beregme többébe állásban szolgált Abonyi megyébe, 1848-ban és 61-ben az első-nisiek korúletnek is képviselője volt. A széleskörű ismeretekkel bíró s társaságokban is kedvelt férfi halálát közérzetvéllel fogadják mindekit.

Kassai Lajos, a dunántúli hely. hírv. egyházkerületi főegyháza, bajomi ref. lelkes, meghalt 65 éves korában. Mint a somogyi egyházmegye esperese a paleni korában igen erőteljes és hasznos magartást tanúsított; a szabadságharcban pedig telttel is szolgált hazája ügyét. Banne a magyar református egyházi és iskolai ügyek egyik kipróbált férfi, teljes szónok, ki megédes köztársaságban s másolgégy nann-lás részt vett, egy szerény tiszta jellem dől ki.

A Beregme-család legidőse tagja: özv. Bererédy Imreasszony assz. Bercsényi asszony e hó 7-kén elhunyt, 91 éves korában Kis-Görcs. Hátszamaradi gyermekeinek, unokáinak és dédunokáinak száma 34. Pótlás előtt, derék magyar uralkó volt, agy korában is tevékeny, dietersé, győri és maffói kastélyban több nemzetközli díverze a legelsőbb magyar vendégszeretlet. Férje agykor husz évan 46 volt győrmegyei alispán. Egyik fia, a korán elhunyt Bererédy Lajos, a szabadságharcban honvéd-ereszes volt.

Elhunytak még: Dancsoly József, miniszteri fogalmazó s a pénzügyminiszterium egyik munkás tisztviselője, 40 éves korában. — Hordák János, veterán tanár, ki közel félévszázadig működött Pécsött a belvárosi elemi és kath. tanítóképzőzetben, 86 éves korában. — Papp Ferencz, Mező-Túr jules orvos, 74 éves korában. — Bálint György, városi volt-főjegyző Szabolcsán, 58 éves korában. — Treichlauer József, fővárosi háztulajdonos s ismert polgár. — Wincze Lajos, győri orvos 60 éves korában. — Jabón János, feleghyázi derék ref. lelkész. — Hild Károlyné, a pozsonyi honvéd dandárparancsnok neje, szül. Hollár Blanka, Hollár Ernő tábornok moka-lyuga, virágzó ifju korában, agy, agy éves házasság után. — Nagy András, ki Mező-Túr városnak sok ideig volt tisztviselője, 71 éves korában. — Fehér János, bécsi-grahai kereskedő. — Lángos László, aranyosmaróthi tárványászki bíró. — Jankó Jenő, a Vasum. Lapok munkatársa. Goncsán. — Ifj. Böker Vilmos, ügyvédjelölt B.-Szent-Lőrinczen, 34 éves korában. — Ifj. Böközy Ferencz, az orvostan megval 6 éves hallgatója 21 éves korában M.-Kasszonyban. — Pappker Lőrinc assz. Bogdán Rozália asszony Buda-peszen 53 éves korában. Bererédy Károlyné, szül. Voth Julianna 68 éves korában Győrben.

Szerkesztői mondanivaló.

F. L. ravatalánál. Az alkalomnak megfelelő lehetett; de hogy a nagy közönségre hasonló, arra nem bír elég költő becsél.

Grassanotti, H. K. Az agy nem a szerkesztőség, hanem a kiadó-hivatalé illet. Az pedig a nyilván-tartás nehézsége miatt, nem hallandó ilyenmíli magyarázatot, hanem a „Halgassanak.”

Sz. G. Csengé a pohár. — „Halgassanak.”

Az irati alapkeznet, sőt bizonyos hangulatait is, sem lehet megfogadni többé. De a hangulati teljesítésére semmi sem hat annyira, mint a formák tökély, atól pedig e költemények meg nagyon, nagyon távol állanak. E részben szeresse meg a közönséget, s költészet erejét s határ, egyelőre emelje s biztatlanságot többet nem nyújthatunk.

Macar gençlik heyetinin İstanbul'da karşilanışını konu alan haber.

Mi ujság? „A Magyar ifjuság küldöttsége” Vasárnapi Újság, 1877 január 21, 24. évfolyam, 3.szám, s.45.

Ek 3:

Macar Ünversite Gençliği tarafından Başkumandan Abdülkerim Paşa'ya takdim edilmek amacıyla hazırlanmış tören kılıcı.

“Abdul-Kerim Diszkardja” Vasárnapi Ujság, 1877 január 14, 24. évf. 2. szám, s. 5-26.

Ek 4:

Heyetin İstanbul'dan geri dönüşüne ve Budapeşte halkının heyeti bekleyişine dair haber.

VASÁRNAPI UJSÁG.

61

mányi tagok lettek: Hunfalvy Pál, dr. Cherven, Flóris, Péchy Imre, Takács János, Déchy Már, dr. Szabó József, dr. Philoh Komik, Gócsy Pál, Luky Dániel, Turz István, gr. Zichy Agost, Hantken Miksa, Keleti Károly. Póttagok: Sántai Lajos, de Gerardo Attila, Vissontay János és Király Pál. Tiszteleti tagokul megválasztottak: Sir Forsyth Douglas, Schlaginweit, Sakulinsky, Eliás Reclus, Laroucière is Neury, Sowellt Cameron külföldi tudósok.

Az orsz. kisdövé egyesület e hó 21-én avatta föl szép új intézetét, mely a város széln felszik, a melyben a kisdövé iskola mellett kisdövé képezde és árvaház is van. Az intézetül emelte a királyi pár jelenléte is, kiket Tisza Kálmán, egyetel, elnök a választmány helyyeivel, a miniszterek, gr. Szepdy megyei főispán, a főpolgármester, Várady Gábor alelnök, stb. vártak. A teremben a képezde fiatal leány növendékek, 30 kis cholera-árva voltak földültek, a egy csekk közül bokrást alott át a királyi párnak. Várady Gábor tartott rövid beszédet, kifejeve a hálát, melyet a királyi pár, a kormány, a főváros s az ügybarátok iránt táplál a működésében megerősödött egyesület. Ezután P. Szachndry Károly titkár „A teljesülé atom” című költeményét olvastatá föl, mely a királyi pár erényeit magasztalja. Majd Bóga G. tanfelügyelő mondott üdvözlő beszédet a kormány részéről, hálásan emlékezte azokról, kik ez intézetet létre hozták. Végül Béké Károly főpolgármester a főváros nevében beszélt kesken, előadva az ünnep jelentőségét a hosszú életet kívánva a királyi párnak, a közönség dajmése mellett. A növendékek himnusza után Ő felsőgek bemutatatták maguknak a választmány tagjait, az egyetel titkárt, kiknek fogadtatóról elismerésről szóltak. Puchor építész, (ki a 28.030 ft-ban került épületet annyai költséssel és ezlesteren alkotó.) az intézet és egyetel tisztviselőit stb. Átvették az intézet emlékiratának diszpendáhyát, megnézték a ezlesteri helyiségeket, beírták nevéket a vendégekönyvbe, s egy órai ott időzés után szajon dajméseket kaptak el. Aztán a közönség közül is sokan írtak be nevéket a vendégekönyvbe.

A földtani intézet megbísta dr. Horbich Ferenc erdélyi múzeumi őrt a szécléyfeld geológiai viszonyainak leírásával. Ő erre négy éven át tett kutatásokat, melyek eredményét most küldte be az intézetbe százhusz írtat ivon, egy földtani térképpel és harmincegy táblarajzzal.

A pesti lovaregyesület e hó 14-kén tartotta évi közgyűlést b. Wenckheim Béla elnökele alatt, ki a megnyitói beszédben előhozta, hogy épen ötvenedik éve, mikor gr. Széchenyi István kezdeményezésére az első igen szeszély lovarenyek léptek fel, s épen az ötvenedik évfordulón Magyarországon tonyézott levak nyerték el az angol, francia, német és ausztrali legnagyobb díjakat. A mult év versenyein külföldön és itthon 274 magyar paripa versenyzött, s összes nyereségük 465.024 ft, melyből 191.000 ft-tal a külföld adozott. Átalában a magyar lötevényezés igen öröndetes gyarapodást mutat. A gyűlés az alapszabályok módosításával, a költségetes megállapításával foglalkozott ezután. Előnk ismét b. Wenckheim lett, s a választmány is jobbra rögökből alakult.

A Kárpát-egylet jan. 6-ikán Késmárkon tartott választmányi ülésében a folyó évre szóló „Evcouvy” listájának megállapításán, a tükár jelentette, hogy Albrecht főhercegy az egyetel ezdájára 50 írtat újandokozott, gr. Andrássy Gyula pedig 50 írtat alapító tag lett. A Tatra hegy fölépse már készült, s az egyetel pénztárnokánál (Dollar Antal) érnagy uradal Késmárkon 60 írtat, vagy a könyvnyerésnél 75 írtat megrendelhető, az az egyetelnek s kumatókkal egyetel összesen 3747 írtat vagyosa. Az építkezéseket illetőleg a tatra-füredi furdövendégek közgyűlése kijelentette, hogy a felkai térség építendő vezérház költségeinek fedezéshez 500 írtat fog hozzájárulni azon esetre, ha a furdó tulajdonosa a mikolozsi gőzszállítónál 500 írtat hozzájárulna a felkai állomás. Mivel azonban a furdó-tulajdonosa nem volt hajlandó e célhoz 200 írtat hozzájárulni, mindfolyga ez évben nevezett léonál nem fog részben építtetni. A felkai és tarpartai völgybe vezető utak elkészítésétél Vázy Ede ur bizott meg. A Kárpát-egylet egyszerűsége s meggyőzősége általánban s. „Hinezko” tö környéken egy turista nyulhót szándékozik építtetni, s az építési engedélyért az egyetel Mátyás Aladár után Miklózy József forrált, ki az egyetel közhatalma ezdáján működve, az építkezési engedélyt készséggel megadta,

és egyszerűsége az építéshez szükséges faanyag díjtalanul felajánlotta. Ezért Mátyásy urnak közzé márt fejezte ki, hogy a bukaresti magyarság az tanusait kellő értékeltséget e társulat iránt. Bezz dünk második részében az iskolai ügyekkel foglalkozott, kérvé, a magyarságot, hogy iparkodjána egy felekezet nélküli magyar iskola minél előt létesítésére márkónt. A lefolyt évben a társulat bevétele 11.803 frank, 28 bani volt, de ez összege 5000 frank kölcsön is van, mely az olvasó teret építésére volt szükséges. A hirdások után 543 frank maradt a folyó évre. Davaly a régi adóssá gólból 2000 franknyit törlesztettek. A közgyűlé végül a tisztviselőket választotta meg. Elnök lett Vázy Ferenc, alrahám István, Dobozsai József Kovács István, Bobkó János, Bora Miklós, Sándor József és Salamon János.

Mi újság?

Deák-ünnepély. Az akadémiák Deák-ünnepélyére a következő értesítés a tétetelt közsz:

A magyar tudományos akadémiá, elhunyt dícs hazánkia Deák Ferenc mint igazgató s tisztelet tagja emlékezésére folyó január hó 28-án, halála év fordulója napján délelőtt 11 órakor saját díszterembe ünnepélyes *közület* tart, melyre az akadémiá minden rendű tagjai s az egész művelti közönség meghívotnak. A karzat kizárólag hölygek számára tartatik fenn, kik azonban tetszés szerint a teremben is helyet foglalhatnak. Belpéti jegyek nem osztatlan évfordulója alkalmából szintén rendeznek emlékirat *Arany János, Béké*.

Az akadémiái Deák-ünnepélyre *Cseugery* állta irt emlékeződel hét nyomatotul ivre terjed, melyből a szorok csak a legújogesebb részeket fogja fölöl venni. *Cseugery Antal* e műve Deák emlékezetére című alatt, mint a Franklin-társulat lapunk számában is olvasható hirdetéséle jelent, már a föl olvasás napján kapható lesz könyvnyári uton. A főváros négy körű, egyesületi Deák halálánál évfordulója alkalmából szintén rendeznek emlékirat ünnepélyek.

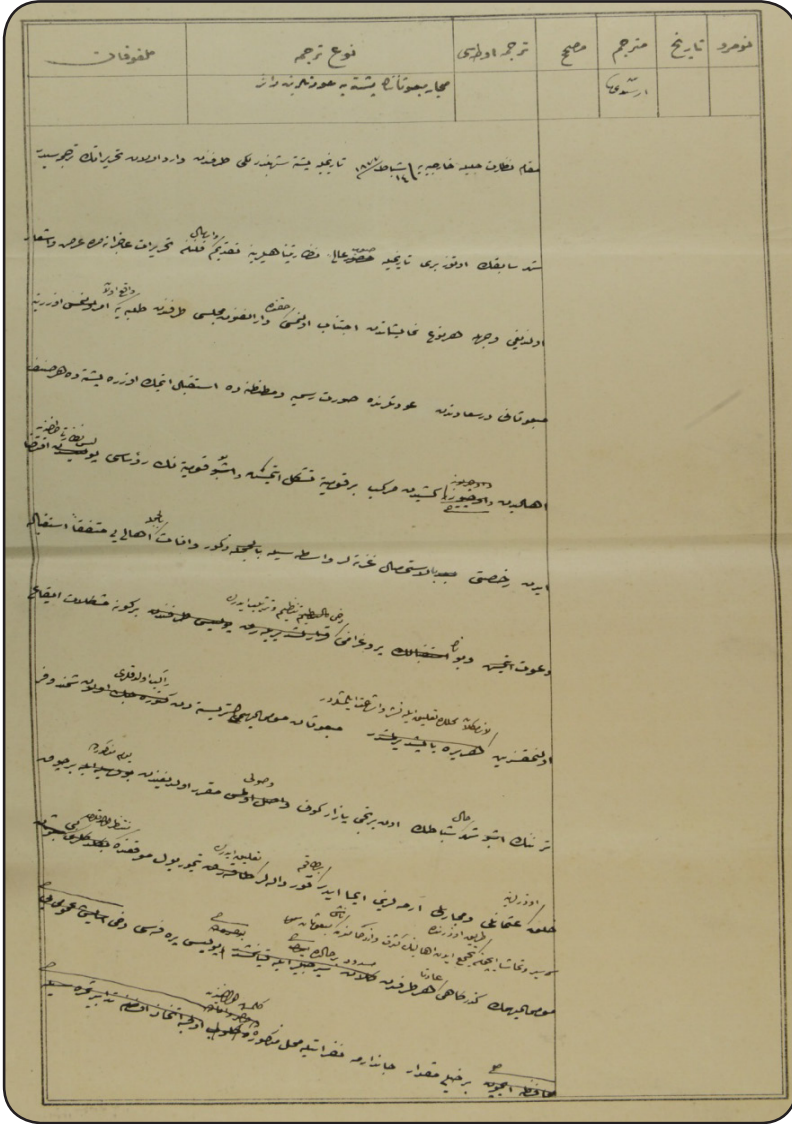
A magyar ifjuság konstantinápolyi küldöttségé e hó 27-kére várják vissza a fővárosba, hol ünnepélyesen kézzüknek öket fogadni, s tiszteletükre az egyetelü polgárság lakomát is rendez. Konstantinápolyt e hó 23-ikán hagyták el, s mikor hajóra szálltak, hozzájuk ment Abdul-Kerim, még egyszer elbucuzott tőlük, s emlékirat mindenkinek átadta arszékpét. Abdul-Kerimről megemlékük még, hogy a mint a dísz-karót átnyújtották neki, tisztelettel kíséretében elment a szulánhoz, s átadta azt a szulánnak, ki elfogadta, de azután udvara előtt visszaadta a fővezérnek. A küldöttségnek Sava pasa a szulán nevében rendelkezést adott. Szücs és Ludas a harmadostólly. Szücs a negyedikostólly, a többiek ötödikostólly Medzsidié-rendet kaptak. Az utazás az „Ismail” hadi gőzösné történt Várnába, homét Ruscsukig vasut várt rájuk. Bukarestben már e hó 23-án híre terjedt, hogy a küldöttség ott utazik keresztül, s lett előkészítet, hogy megessék öket. Zajongók tömeg lepte el az indóházat, rothali gyümölcsecel bőven ellátva. A vonat azonban nem hozta meg a váru-vártakát s a csoport s fölötti bosszúsága hangosan nyilvánult. A bukaresti magyarok az osztrák-magyar konzuláshoz fordultak, hogy a demonstrációk akadályozza meg, mit a konzul meg is ígért, s mire névbe a magyar kormány is megadta az utasítást. Néhány bukaresti lap egybírót tiltakozik, hogy a demonstrációban önkéntes munkák nem vételek szent, hanem az egészét szílv tanulók s az ott kézzük csoportok rendezték.

Izse Miklós szobraitól és vázlatos mintázatairól Szász Gyula fiatal asztáros gépész-ünnepélyek készített, melyek Izse övezgyédel (Budapest, királyutca 93. sz.) kaphatók. A művek iránt egy bizottság közzétessele hirdetéséle meg: „Fondó házi jelenet” csoportja 20 ft., „Busuló juhász” 10 ft., „Arató leány”, álló szobor 10 ft., „Dugonics szobor” kisebb mintában 5 ft., „Széchenyi álló szobor vázlat 5 ft., „Részeg kortes” 2 ft.; továbbá

Mi Újság? “A magyar ifjuság konstantinápolyi küldöttségét”, Vasárnapi Újság, 1877 január 28, 24. évf. 4. szám, s. 61.

Ek 5:

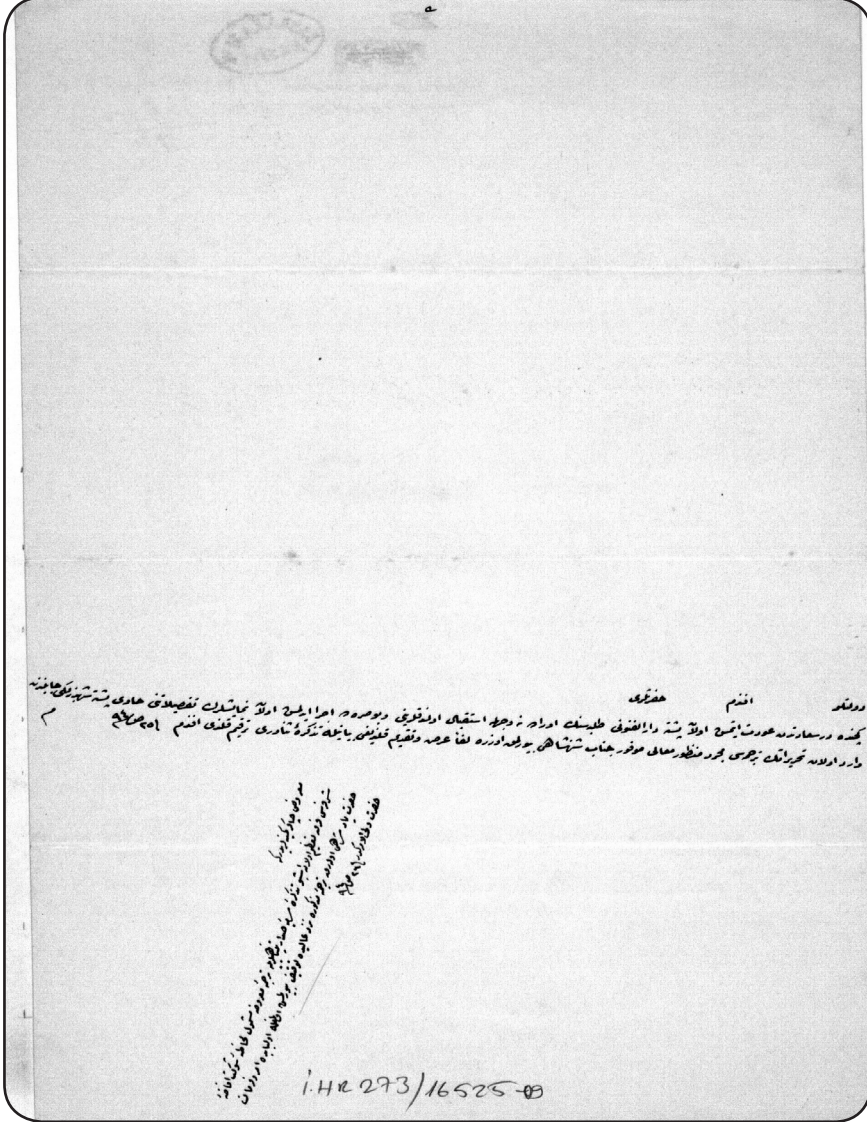
İstanbul'a gelen Macar gençlik heyetinin Macaristan'da Macarlar tarafından nasıl karşılandığını bildiren Osmanlı Devletinin Budapeşte Konsolosluğunun gönderdiği raporun Türkçe sureti.

BOA, HR. TO. Dos. 331 no. 18.

Ek 6:

Macaristan'a dönen Macar gençlik heyetinin İstanbul'da kendilerine karşı gösterdikleri sıcak karşılama ve misafirperverlikten duydukları memnuniyet dolayısıyla Peşte Konsolosluğundan gönderilen belgenin Türkçe metninin sureti.

BOA, İ. HR. Dos. 273, no. 16525

Ek 7:

Şeyh Süleyman Efendi başkanlığında Macaristan'a giden Türk Heyeti.

Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár
(Macar Milli Müzesi Tarihi Fotoğraf Arşivi)